

GAB AKADEMİ

Cilt/Vol: 3 Sayı/Num: 1
Haziran/June 2023
ISSN 2792-0194

Sosyal Hizmet Mesleğinin Küresel-Yerel Bağlamı Üzerine Bir Değerlendirme: Küyerel Sosyal Hizmet

An Evaluation on the Global-Local Context of the Social Work Profession:
Glocal Social Work

Dr. Öğr. Üyesi Barış DEMİREL

Kırıkkale Üniversitesi, Delice Meslek Yüksekokulu
Sosyal Hizmetler Programı
barisdemirel@kku.edu.tr / 0000-0001-5916-4999

Article Information / Makale Bilgisi

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi

Received / Geliş Tarihi: 09.02.2023

Accepted / Kabul Tarihi: 06.06.2023

Published / Yayın Tarihi: 27.06.2023

Pub Date Season / Yayın Sezonu: June / Haziran

Volume/ Cilt: 3 Issue/ Sayı: 1 Pages/ Sayfa: 43 - 52

Öz

Sosyal hizmet küresel mi, yoksa yerel-bölgesel mi tartışmaları zaman zaman gündeme gelmektedir. Sosyal hizmetin küresel bağlamında uluslararası sosyal hizmet uygulamaları, meslek etik ilke ve sorumlulukları, insan hakları ve sosyal adaleti temele alan bir bakış açısının olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Yani mesleğin ana ilkeleri sosyal hizmetin küresel bağlamını ortaya koyarken; ayrımcılık ve baskı karşıtı bir tutumla sosyal içermeyi destekleyen mesleki bakış açısını geliştirmek temel bir hedeftir. Bununla birlikte kültürel duyarlılığın ve farklılıkların temel alınması, müracaatçının ya da durumların çevresi içinde değerlendirilmesi gerekliliği de yerel-bölgesel sosyal hizmet uygulamalarının içindedir. Bu çalışma sosyal hizmet literatürü temel alınarak sosyal hizmetin küyerel bağlamı üzerinde bir tartışmayı hedeflemekte ve bu çerçevede kaynaklar kısmında belirtilen başlıca yayınlardan yararlanarak derleme yoluyla oluşturulmuştur. Sosyal hizmetin evrensel ve yerel bağlamının küyerel perspektifte nasıl ele alınabileceği çalışma sonucunda ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnsan Hakları ve Sosyal Adalet, Kültürel görecilik, Küresel sosyal hizmet, Küyerel sosyal hizmet.

Abstract

Discussions about whether social work is global or local-regional come to the fore from time to time. It would not be wrong to say that there is a perspective based on international social work practices, professional ethical principles and responsibilities, human rights and social justice in the global context of social work. In other words, while the main principles of the profession reveal the global context of social work, it is a basic goal to develop a professional perspective that supports social inclusion with an attitude against discrimination and oppression. In addition, the necessity of taking cultural sensitivity and differences as a basis and evaluating the client's or situations in their environment are also included in local-regional social work practices. Based on the social work literature, this study aims to discuss the glocal context of social work, and in this context, it was created by compilation by making use of the main publications specified in the references section. How the universal and local context of social work can be handled in a glocal perspective is revealed as a result of the study.

Keywords: Human Rights and Social Justice, Cultural relativism, Global social work, Glocal social work.

GİRİŞ

Sosyal hizmet dünyada 1800'lü yılların sonunda ortaya çıkmış ve günümüzde önemli ve işlevsel bir disiplin olarak varlığını sürdürmektedir. Hiç kuşkusuz odağında insan olmasının sonucunda değişen toplumsal koşullarla da doğrudan bağlantılı olarak hareket etmektedir¹. Sosyal hizmetin bilimsel ve akademik tanımlamalarına bakıldığında insan hakları ve sosyal adalet ilkelerinin tesisi ve korunması ön plana çıkarılmaktadır^{2,3,4}. Özellikle değişimin olumlu yönde gerçekleşmesi; bireysel ve toplumsal düzeylerde gelişimin gösterilmesi yapılan tanımlamalar, açıklamalar ve mesleki hedefler içerisinde vurgulanmaktadır.

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) tarafından onaylanan sosyal hizmet tanımında sosyal hizmetin küresel ölçekte, hem akademik bir disiplin hem de uygulamaya dayalı bir meslek olduğuna yer verilmektedir. Ayrıca “*sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkelerine*” bağlılığı da öne çıkarılmaktadır. Sosyal hizmet teorileri, sosyal bilimler, beşeri bilimler ve yerel bilgi ile desteklenen sosyal hizmet mesleği, toplumsal refahı artırmak için yaşam zorluklarını ele alıp insanları ve yapıları bir araya getirmektedir⁵. IFSW tarafından ortaya konulan bu açıklama incelendiğinde mesleğin evrensel ilkelerinin olduğu ve yerel kaynaklarla da sürekli bir etkileşime sahip olduğu anlaşılmaktadır. Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) ise, sosyal hizmetin kapsayıcı ilkelerini paylaşarak evrensel anlamda bir etik çerçeveyi ortaya koymaktadır. Bunlar; *insanın doğuştan gelen değerine ve onuruna saygı, zarar vermeme, çeşitliliğe saygı, insan hakları ve sosyal adaletin* desteklenmesidir⁶.

Sosyal hizmet, bir bilim ve meslek olarak dünya geneline yayılmış ve profesyonel olarak mesleki uygulamalarına devam etmektedir. Bu çalışmalarını sürdürürken sınırları belli bir disiplin olması, evrensel etik ilke ve sorumluluklara sahip olması son derece önemlidir. Mesleğin sınır ve sorumlulukları ise küresel ve yerel düzeyde bağlayıcılığı bulunan mesleki örgütlenmelerin ortaya koyduğu ilkeler ile belirlenmektedir.

1 Kut, S. (1988). Sosyal Hizmet Mesleği: Nitelikleri, Temel Unsurlar, Müdahale Yöntemleri (2. Baskı). Ankara.

2 Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW). Erişim Adresi: <https://www.iassw-aiets.org/global-definition-of-social-work-review-of-the-global-definition/>

3 Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW). (2014). IFSW General Meeting and the IASSW General Assembly, Melbourne. Erişim Adresi: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work>

4 Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) (2018). Erişim Adresi: <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>

5 Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW). (2014). IFSW General Meeting and the IASSW General Assembly, Melbourne. Erişim Adresi: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work>

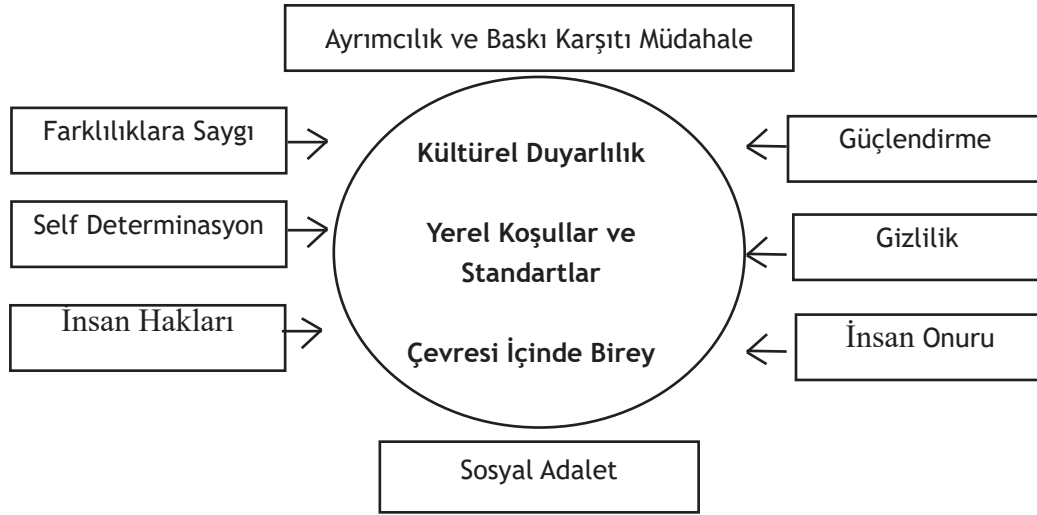
6 Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW). Erişim Adresi: <https://www.iassw-aiets.org/global-definition-of-social-work-review-of-the-global-definition/>

Bu doğrultuda sosyal hizmette küresel etik ilkeler⁷ dokuz ana başlıkta (IFSW, 2018) şu şekilde paylaşılmaktadır:

İnsanlığın içsel onurunun tanınması, İnsan haklarının teşvik edilmesi, Sosyal adaletin teşvik edilmesi, Kendi kaderini tayin etme hakkının teşvik edilmesi, Katılım hakkının teşvik edilmesi, Gizlilik ve gizliliğe saygı, Bir bütün olarak insanların ele alınması, Teknoloji ve medyanın etik kullanımı ve Mesleki dürüstlük. Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu tarafından ortaya konulan dokuz küresel ilke, ülkeler (yerel) düzeyinde var olan meslek örgütleri ve birliklerin ilkelerini de şekillendirmektedir. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği tarafından paylaşılan 12 ana etik ilke de bu durumu destekler niteliktedir. Bu ilkelerden “*Her insanın kendine özgü bir değeri vardır ve bu değer onun saygı görmesini gerektirir.*” ifadesi evrensel bir bakış açısı sunmaktadır. Yine bu ifadeyi destekler nitelikte “*Sosyal hizmet uzmanları kendilerinin yardımına ve tavsiyesine gereksinim duyan herkese (cinsiyet, yaş, özürlü olma, renk, ırk, toplumsal sınıf, dil, din, siyasal görüş ve cinsel tercih durumuna göre ayırım yapmaksızın) mümkün olan en iyi hizmeti sunar.*” diyerek her bir bireyin etkili bir sosyal hizmet müdahalesine ulaşması için evrensel ve sosyal içermeyi destekleyen bir bakış açısına işaret edilmektedir. Sosyal hizmet mesleğinin topluma ilişkin etik sorumluluklarına yönelik olarak da sosyal refahın artırılması, toplumsal katılımın desteklenmesi, toplumun acil gereksinimlerinin kapsamlı bir şekilde karşılanması ve sosyal-siyasal aksiyonda bulunulmasına yer verilmiştir. Bu dört maddeden sosyal ve siyasal aksiyona yer verilen başlıkta “*Türkiye’de ve dünyada kültürel ve sosyal farklılıklara saygıyı oluşturacak koşulları ve desteği sağlamalıdır. Bu doğrultudaki uygulamaları geliştirmeli, kültürel bilgi kaynaklarının yayılmasını desteklemeli; kültürel yeterliliği gösterecek programlar ve kurumlar için savunuculuk yapmalı; tüm insanların eşitlik ve sosyal adalet haklarının korunmasına ve kabul edilmesine yardımcı olacak politikaların oluşturulması için çaba göstermelidir.*” ifadesine yer verilmiştir.

Yukarıda yer verilen uluslararası ve ulusal etik ilkelerin kısmi hükümleri incelendiğinde sosyal hizmet mesleğinin evrensel ilkelere sahip olduğu net bir şekilde anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra etik ilkeler çerçevesinde kültürel değerlerin ve farklılıkların ele alındığını, kültürel duyarlılığa bağlı olarak hiç kimseye herhangi bir nedenle ayrımcı muamelede bulunulamayacağı da ortaya konulmaktadır. Yani küresel meslek örgütlerinin ortaya koyduğu etik ilke ve sorumluluklara bağlı kalma gerekliliği görülürken yerel ve bölgesel dinamiklere hâkim olarak çevre ve kültür içinde bireyin ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bakış açısının gelişimi ve dönüşümü, günümüzde yeni bir kavram olarak ortaya çıkan ve sosyal hizmetle ilişkilendirilen küyerel (hem küresel, hem yerel) kavramı üzerinde durulma gereksinimini doğurmuştur.

7 Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) (2018). Erişim Adresi: <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>

Şekil 1. Küyerel sosyal hizmette temel ilkeler şeması

Şekil 1’de küyerel sosyal hizmette temel ilkeler şeması oluşturulmuş olup; ayrımcılık ve baskı karşıtı müdahale, güçlendirme, gizlilik, insan onuru, sosyal adalet, insan hakları, self determinasyon ve farklılıklara saygı küresel standartlar olarak öne çıkmaktadır. Küresel standartlarla çevrili kültürel duyarlılık, yerel koşullar ve standartlar ve çevresi içinde birey yaklaşımı ise yerel düzeyde ele alınması gereken öncelikler olarak ifade edilebilir. Her bir müracaatçı ve/ya müracaatçı grubuyla gerçekleştirilecek olan mesleki müdahalede hem küresel hem de yerel ilkelere bir arada yer verilmesi önemli bir faktördür. Çalışmanın devamında sosyal hizmetin evrensel, yerel, bölgesel ve kültürel dinamikler çerçevesinde nasıl şekillendiği, mesleki tutumu ve konular özelinde örneklerle çalışmanın detaylandırılması hedeflenmektedir.

1.Sosyal Hizmette Küyerel Bakış

Küreselleşme; ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel boyutlar başta olmak üzere dünya toplumlarının birbirini etkilemesi ve benzeşimini içeren bir kavramdır. Tarihsel olarak 1980’lerden sonra etkilerini artıran küreselleşme çoğunlukla ekonomik bağlamda değerlendirilen bir kavram olarak var olagelmiştir^{1,2}. Ancak günümüz koşullarında sosyal yaşamın, mesleki etkileşimlerin, siyasal yapı ve ideolojilerin tam olarak merkezinde konumlanmaktadır. Dolayısıyla sonuçları bakımından olumlu ve olumsuzlukları içinde barındıran bir olgu olduğunu ifade edebiliriz. Özellikle dünyanın değişiminde toplumların birbirini etkileme düzeyi ve durumu dönemselsel olarak küreselleşmenin çıktılarını ortaya koymaktadır. Bu durum bilim ve meslekleri de etkilerken sosyal hizmet mesleğini de görmezden gelmemiştir.

Sosyal hizmet küresel mi, yoksa lokal (yerel-bölgesel) mi tartışmaları da bu etkinin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Sosyal hizmetin küresel bağlamında, uluslararası sosyal hizmet uygulamaları, meslek etik ilke ve sorumlulukları, insan hakları ve sosyal adaleti temel alan bakış açısının olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Yani mesleğin ana ilkeleri sosyal hizmetin küresel bağlamını ortaya koyarken, ayrımcılık ve baskı karşıtı uygulama ve sosyal içermeyi destekleyen bir mesleki bakış açısını desteklemiştir. Bu kapsamda Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW), Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) ve Uluslararası Sosyal Refah Konseyi (ICSW) gibi birlikler-küresel meslek örgütleri mesleğin sınırları ve etik standartlarını ortaya koymaktadır. Genel geçer ilkelerin yanı sıra özellikle Dünya Sosyal Hizmet

1 İçağasioğlu Çoban, A. ve Özbesler, C. (2009). Türkiye’de aileye yönelik sosyal politika ve hizmetler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(18), 31-42.

2 Kearney, A.T. (2007). The Globalization Index. *Foreign Policy*; Nov/Dec; 163; 68-76.

Günü etkinliklerinde belirlenen temalar aracılığıyla da bir küresel program paylaşılmaktadır. Örneğin 2022 yılı dünya sosyal hizmet gününün ana teması “*Yeni Bir Eko-Sosyal Dünyayı Birlikte İnşa Etmek: Kimseyi Geri Bırakmamak*”(IFSW) şeklinde belirlenmiştir. Dünya genelinde var olan ulusal sosyal hizmet meslek kuruluşları da bu ana tema kapsamında etkinliklerini (konferans, kongre, makale çağruları vb.) gerçekleştirmiştir. Yani bu durum küresel bir kararın yerelde uygulamasının örneği olarak nitelendirilebilir.

Sosyal hizmet mesleğinin doğrudan uygulama alanında yer alan sosyal sorunların toplumlar arasında yayılımı ve sorunların uluslararası boyuta ulaşması küreselleşmenin bir sonucudur. Bu doğrultuda sosyal hizmet uzmanları, çocuk cinsel istismarı, çocuk ticareti, çocuk işçiliği, uluslararası göç ve uluslararası evlat edinme gibi bölgesel sınırları aşan durum ve sorunlarla çalışmak durumunda kalmaktadırlar³. Sosyal hizmet üzerinde küresel gelişmelerin etkileri oldukça fazladır. *Dünyada ekonomik, teknolojik, çevresel ve sosyal alanlarda pek çok değişim yaşanmaktadır. Özellikle salgın hastalıklar, yoksulluk, göç, afetler ve savaşlar gibi durumların ortaya koyduğu problemler sosyal hizmet mesleğini etkilemekte ve çalışma alanını şekillendirmektedir*⁴. Küresel hale gelen sosyal sorunlarla mücadele, yoksulluk, siyasal veya dine dayalı baskılar ve sivil haklarının yetersizliği gibi durumlar dünyada giderek yaygınlaşmaktadır. Doğrudan bu olumsuz durumlarda ve sürecin içinde olmayan toplumlar dahi olası küresel sosyal sorunlarla karşılaşma riskine karşı kaygı duymaktadırlar⁵. Özellikle ülkelerin bulunduğu coğrafi ve çevresel koşullar başta komşu ülkeler olmak üzere bir etki alanına sahiptir. Dünyanın herhangi bir ülkesinde meydana gelen salgın hastalık, ayaklanma, iç savaş vb., konular diğer ülkeleri ve o ülke toplumlarını psikolojik, sosyal ve ekonomik olarak etkileyebilmektedir.

Küresel olaylardan ve gelişmelerden doğrudan etkilendiği görülen sosyal hizmet mesleğinde, özellikle uluslararası süreçleri ele alan ve sosyal hizmet mesleğinin ortak noktalarının inşa edilmesini hedefleyen adımlar da atılmaktadır. Dolayısıyla sosyal hizmet mesleği açısından Birleşmiş Milletler (BM) Bin Yıllık Kalkınma Hedefleri genel bir çerçeve ortaya koyarken sosyal hizmet için Global Ajanda genel bir perspektif oluşturmaktadır.

2000 yılında BM Genel Kurulu’nda 189 ülkenin katılımıyla derin yoksulluğu azaltmak, insani kalkınmanın güçlendirilmesi ve insan haklarının yaygınlaşarak gerçekleştirilmesi adına Bin Yıllık Kalkınma Hedefleri Bildirgesi (The Millennium Declaration) kabul edilmiştir. Sekiz ana hedef ortaya koyan bu bildirmede temel gaye yoksullukla mücadele, insan haklarının geliştirilmesi ve demokrasinin yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Bu ana hedefler sosyal hizmet mesleğinin ana misyonu ile de uyumluluk göstermektedir.

Adı geçen sekiz ana hedefte⁶: “*Aşırı yoksulluğun ve açlığın azaltılması, Herkesin temel eğitim alması, Kadınların durumunun güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, Çocuk ölümlerinin azaltılması, Ana-çocuk sağlığının iyileştirilmesi, HIV/AIDS, sıtma ve diğer salgın hastalıklarla mücadele edilmesi, Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması ve Kalkınma için küresel bir ortaklığın geliştirilmesi.*” ilkelerine

3 Khan, P. ve Dominelli, L. (2000). The impact of globalization on social work in the UK, *European Journal of Social Work*, 3(2), pp. 95–108.

4 İçağasıoğlu Çoban, A., Attepe Özden, S. ve Pak, M.D. (2018). Sosyal Hizmet ve Sosyal Gelişim İçin Global Ajanda: Felsefesi, Gelişimi, Kapsamı. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(2), 292-306.

5 Güldalı Şatıroğlu, P. ve Buz, S. (2021). Küreselleşme, hareketlilik ve sosyal hizmet: “düzensiz” göç ve ulusötesi sosyal hizmet uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (2), 699-722.

6 Akyıldız, F. (2011). Binyıl Kalkınma Hedefleri, İnsan Hakları ve Demokrasi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 39-60.

yer verilmiştir. Bin Yıllık Kalkınma Hedefleri incelendiğinde; insan ve toplum refahını ele alırken özellikle toplumsal yaşamda dezavantaj durumu ve dezavantajlılık riski daha yüksek olan çocuk ve kadınların öne çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Aslında sosyal hizmet mesleği açısından da çocuk ve kadınlar mesleki müdahalenin öncelikli grupları arasında değerlendirilmektedir. Bu kapsamda bir paralellikten söz etmek mümkündür.

Yine sosyal hizmet adına faaliyet gösteren küresel örgütler (IASSW, ICSW, IFSW) tarafından ortaya konulan Global Ajanda kapsamında sosyal hizmetin bağlamını ortaya koyan çeşitli eylem taahhütleri paylaşılmaktadır. Uluslararası sosyal hizmet örgütlerinin ortak değerler taşıdığı ve sosyal adaletin gerçekleştirilmesinin ortak hedefler olduğu Global Ajandanın geliştirilmesinin temel gerekçesi olarak değerlendirilmektedir. Global ajanda sosyal hizmet uygulamasında üç temel düzeye işaret etmektedir:

- Yerel çevrede var olan sosyal hizmet kuruluşları,
- Bölgesel ağlar ve ortaklar,
- BM başta olmak üzere uluslararası kuruluşlarla iletişim ve ilişki halinde olma.

Uygulama için ortaya konulan ve yukarıda sıralanan üç temel düzey incelendiğinde; aslında küresel bir çerçeve ortaya konulmaktadır. Ortaya konulan bu genel çerçeve; yerel örgütlenmeleri, bölgesel ağları ve uluslararası kuruluşları bir arada değerlendirme gerekliliğini de yansıtmaktadır. Tüm dünyada *insan haklarının erişilebilir olması, çeşitli nedenlerle ortaya çıkan sağlık sorunları, eşitsizlik ve yoksulluk gibi sosyal sorunların ortadan kaldırılması, kültürel çeşitliliğe dikkat edilmesi, bireysel ifade etme hakkının artırılması ve ekolojik yaşamı da içine alarak insan sağlık ve refahının artırılması* global ajanda için nihai hedefler olarak paylaşılmaktadır.

Sosyal hizmetin küresel bağlamı aynı zamanda yerel kaynaklarla da işbirliğini öngörmektedir. Burada öne çıkan nokta, yapılan mesleki uygulamalarda kültürel farklılıkların dikkate alınması gerekliliğidir. Kültürel görecilik yaklaşımı olarak nitelendirilen bu duruma göre yaşanan bölge, yaşam standartları, çevresel koşullar ve ilişkiler müracaatçı odaklı müdahale ve değerlendirme için önem arz etmektedir. Burada insan hakları ve sosyal adaleti zedeleyici herhangi bir bakış açısının kültür olarak yansıtılmasının mümkün olmadığı ve sosyal hizmet etiği ile de uyuşmayacağına dikkat edilmesi gerekir. Kültürel görecilikte, ortaya konulan davranışın o kültürün içinde değerlendirilmesi ve bu kültüre ait olan bireylerin bu çerçevede ele alınması gerekliliğidir⁷. Burada net bir biçimde kültürel uygulamalar yapılması gerekliliği ortaya konurken, insanları ve toplumları olumsuz etkilemesine rağmen kültür olarak nitelenen durumlara karşı dikkatli olunması gerekir. Bu bağlamda kültür referans gösterilerek insanın değeri ve haysiyetine zarar verecek uygulamaların kesinlikle meşru görülmemesi gerekir. Örneğin, reşit olmadan gerçekleştirilen erken yaştaki evlilikler birer kültürel öge olarak değerlendirilemez. Çünkü bu durum bir çocuk istismarı ve insan hakları ihlali olarak nitelendirilir. Bu duruma benzer uygulamaları, çocuğun koruma altına alınması süreçlerinde de görmekteyiz. Hiç kuşkusuz çocuk ihmal ve istismarı çocuk koruma kararı veya bakım tedbiri kararının ana belirleyicisidir. Ancak toplumdaki farklılıklar gösterebilir. Özellikle dış göç süreci sonrası yeni yerleşilen ülkelerde çocuk ihmal ve istismarı konusundaki hassasiyet düzeyi farklılaşabilmekte; çocuklara yönelik muameleler kimi ülkelerde koruma altına alma gerekçesi iken bir başka ülkede aynı şekilde değerlendirilmemektedir.

7 Aykara, A. (2016). Sosyal Hizmet Etiğinde Evrenselcilik ve Kültürel Görecilik. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 27(2), 153-166.

Sosyal hizmet uygulama alanlarından örneklendirilmeye çalışılan, yerel dinamiklerle şekillenen süreçler toplumsal yapı ve kültürel geçmişle bağlantılıdır. Kültürden kültüre farklılaşan bu durum kültürel görecilik olarak nitelenmektedir. Kültürel görecilikte toplumlar arasında ihmal ve istismar olarak nitelendirilen durumlar değişebilmektedir. Örneğin çocuğa yüksek sesle bağırma (duygusal şiddet) tek başına bir koruma altına alma gerekçesi midir? Bu bakış açısı ve anlam yükleme süreci büyük ölçüde tüm toplumlarda farklılık göstermektedir. Kültürel farklılıkların dikkate alınmadığı iddiasıyla Norveç Çocuk Koruma sistemiyle ilgili paylaşılan haber daha açıklayıcı bir örnek olacaktır. 2000’li yıllar sonrasında Norveç Çocuk Refahı Hizmetleri (Barnevernet) tarafından koruma altına alınan çocukların durumuna özellikle bakılması gerekmektedir. Çocuğa yönelik şiddet her yerde kabul edilemez bir durumdur. Ancak çocuğun ailesi yanından alınması için gerekçeler ve şiddetin tanımlanması da kültürel olarak farklılık gösterebilmektedir. Norveç Çocuk Koruma sisteminde özellikle göçmen çocuklara ilişkin eleştiriler ön plana çıkmaktadır. İlgili habere göre, kurumun çocukları çok az gerekçe göstererek koruma altına aldığı ve süreçte kültürel farklılıkları göz ardı ettiği gerekçesiyle eleştirilmektedir. Hatta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) de 10 Eylül 2019’da Norveç’te çocuk için koruma kararı verilerek aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir⁸. Burada anlaşılması gereken nokta elbette ihmal ve istismar toplumdan topluma değişebilir bakış açısı değildir. Kültürel farklılıklar doğrultusunda çocuğa sağlanan bakım ve ilgide farklılıklar söz konusu olabilmektedir. Yine ifade etmek gerekirse çocuğun cinsel istismarı, erken yaşta evlendirilmesi vb. uygulamalar kesinlikle bu kapsamda değerlendirilemez.

Bununla birlikte yerel organizasyonlar ve dinamiklerin ihtiyaçları doğrultusunda politika üretme ve geliştirme gereksinimi söz konusudur. Sosyal hizmetin evrensel ilkeleri ile çelişmeyecek biçimde yerel-bölgesel uygulamaların hayata geçirilmesi son derece önemlidir. Toplumsal ve ekonomik yapının gerekleri olarak sosyal hizmet mesleği günün koşullarında kırsal gelişmeye ilgi duymuş ve süreci desteklemiştir. Benzer şekilde dönemselsel olarak ortaya çıkan uluslararası gelişmelerin yerel yansımalarına yer vererek müdahale süreci ve müracaatçı odağı yeniden gözden geçirilebilir. Yakın geçmişten hareketle özellikle dış göç süreci ve bağlantılı olarak sığınmacılar, sosyal uyum ve göç temelli sosyal sorunlarla mücadele gibi konular bu kapsamda öne çıkarılabilir. Dolayısıyla yerel uygulamalara imza atılırken evrensel ilkelerden, küresel ve bölgesel gelişmelerden bağımsız hareket etmek kesinlikle mümkün ve etik değildir. Bu doğrultuda sosyal hizmetin hem küresel hem de yerel bağlamını bir arada ele alan ve mesleki yorumlama geliştiren küyerel sosyal hizmetin öne çıkarılması gerekmektedir. Kültürel duyarlılığa sahip olmak, sosyal hizmetin evrensel ilkeleri ile bir çelişkiyi ortaya koymamaktadır.

2. Değerlendirme ve Sonuç

Barker (1995), uluslararası sosyal hizmeti, mesleki bilgi ve metotların ülkeler arasında transfer edilmesi şeklinde açıklamaktadır⁹. Ancak, uluslararası sosyal hizmet sadece profesyonel sosyal hizmetin dünya çapında yayılmasıyla ilgili değil; aynı zamanda yerel düzeyle ilgili uygulamaların geliştirilmesini de kapsamaktadır. Sosyal hizmetin uluslararası boyutu küresel bir süreç olarak değerlendirilebilir. Özellikle insan hakları ve sosyal adaletin tesisinde net bir mesleki tutum geliştirmeyi ifade etmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında konu insan haklarının geliştirilmesi olduğunda bu durumun bir toplumun iç meselesi olarak değerlendirilemeyece

8 Anadolu Ajansı İnternet Haber Sitesi (AA). Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/norvecte-hak-siz-uygulamalarla-cocuklari-ellerinden-alinan-aileler-magdur-ediliyor/2595112>

9 Barker, R. (1995). *The social work dictionary*. Washington, DC, NASW Press.

ği, aksine tüm toplumların sorumluluğunda olduğu anlaşılmaktadır¹⁰. Dolayısıyla uluslararası sosyal hizmet, günümüzde sosyal sorunların küresel bir süreç olduğunun kabulü ve sorunlarla mücadelede küresel bir farkındalık ve sorumluluğun olması gerektiği üzerine kurgulanmıştır¹¹.

Küresel sorunlar, küresel ilkeler ve uygulamalar, uluslararası sosyal hizmetin ilgi alanı olarak değerlendirilirken özellikle göç ve sığınma, çevresel krizler ve iklim değişikliği, şiddet ve istismar, zihinsel problemler ve sosyal dışlanma başta olmak üzere birçok sorun sosyal hizmetin küyerel bağlamını ortaya koymaktadır¹². Burada yer verilen küresel gelişmelerin yerel dinamikler ve gereksinimler çerçevesinde ele alınma gerekliliği; kültürel duyarlılığın mesleki uygulamalara yansıtılması son derece önemlidir.

Ayrıca sosyal hizmet eğitiminde küyerel bağlamın güçlendirilmesi önemli bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Günümüz koşulları dikkate alındığında başta sosyal hizmet eğitim müfredatlarına bu durum yansıtılmalıdır. Örneğin; 2011 yılı öncesine kadar var olan göç ve sosyal uyum odaklı sosyal hizmet derslerinin sayısı ve niteliği günümüzde çok daha ileri bir noktaya taşınmalıdır. 2011 yılından itibaren başta Suriyeli göçmenler olmak üzere Orta doğu ve Afrika ülkelerinden önemli bir göçün ülkemize yönelmiş olması müfredat revizyonu konusunda verilen örneğin temel gerekçesidir.

Mesleki müdahale açısından, Türkiye sınırları içinde daha bölgesel olarak değerlendirmelerde bulunmak mümkündür. Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis gibi şehirlerimiz göç sürecini en çok deneyimleyen şehirlerimizdir. Dolayısıyla göç ve sosyal uyum odaklı sosyal hizmet mesleki müdahalesi ortaya konulurken anılan şehirlere öncelik tanınması önemli bir kriterdir. Bu şehirlerde eğitim veren sosyal hizmet bölümlerinin, müfredatlarında bu konuları içerecek seçmeli derslere yer vermeleri önemlidir. Özellikle üniversite ve şehir arasındaki bağ kurularak sosyal uyum süreçleri de daha güçlü kılınabilir.

Yine, tek ebeveynli aile oranları ve yaşlı nüfus oranları, politika üretme sürecinde dikkate alınması gereken diğer iki önemli konu olarak görünmektedir. Giderek yaşlanan bir nüfus yapısı ve tek ebeveynli hanelerin sayısının giderek yükselmesi yerel düzeyde uygulamaların geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Hiç kuşkusuz ortaya çıkan ve daha görünür olan bu iki durumla ilgili olarak sosyal hizmet müfredatlarının gözden geçirilmesi ve müdahale planlarının geliştirilmesi önemli bir gerekliliktir.

Sonuç olarak, sosyal hizmet mesleki bilgi birikimi ve uygulamalarında temel alınması gereken evrensel ilkelerden (Sosyal ve Ekonomik Eşitsizlikle Mücadele, **İnsanın Onurunu ve Değerini Yüceltmek, İnsan İlişkilerinin Önemini Kavrama ve İyilik Halinin Arttırılması ve Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirliğin Geliştirilmesi**) taviz verilmeksizin kapsayıcı bir çerçeveden ve müracaatçının ekolojik ve kültürel geçmişi, koşulları referans alınarak mesleki uygulamaların ortaya konulması gerekmektedir. Bu çerçeveden küresel ve yerel sosyal hizmet uygulamalarının çatışmadığı, aksine yerel uygulamalar açısından küresel ilkelerin bir ana yol haritası sunduğu ifade edilebilir.

10 Aykara, A. (2016). Sosyal Hizmet Etiğinde Evrenselcilik ve Kültürel Görecilik. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 27(2), 153-166.

11 Güldalı Şatıroğlu, P. ve Buz, S. (2021). Küreselleşme, hareketlilik ve sosyal hizmet: “düzensiz” göç ve ulusötesi sosyal hizmet uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (2), 699-722.

12 Lyons, K. ve May-Chahal, C. (2017). Glocal social work, *European Journal of Social Work*, 20: 1, 1-4.

KAYNAKÇA

- Akyıldız, F. (2011). Binyıl Kalkınma Hedefleri, İnsan Hakları ve Demokrasi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 39-60.
- Anadolu Ajansı İnternet Haber Sitesi (AA). Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/norvece-haksiz-uygulamalarla-cocuklari-ellerinden-alinan-aileler-magdur-ediliyor/2595112> Erişim Tarihi: 18.12.2022.
- Aykara, A. (2016). Sosyal Hizmet Etiğinde Evrenselcilik ve Kültürel Görecilik. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 27(2), 153-166.
- Barker, R. (1995). *The social work dictionary*. Washington, DC, NASW Press.
- Güldalı Şatıroğlu, P. ve Buz, S. (2021). Küreselleşme, hareketlilik ve sosyal hizmet: “düzensiz” göç ve ulusötesi sosyal hizmet uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (2), 699-722.
- İçağasıoğlu Çoban, A., Attepe Özden, S. ve Pak, M.D. (2018). Sosyal Hizmet ve Sosyal Gelişim İçin Global Ajanda: Felsefesi, Gelişimi, Kapsamı. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(2), 292-306.
- İçağasıoğlu Çoban, A. ve Özbesler, C. (2009). Türkiye’de aileye yönelik sosyal politika ve hizmetler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(18), 31-42.
- Kearney, A.T. (2007). The Globalization Index. *Foreign Policy*; Nov/Dec; 163; 68-76.
- Khan, P. ve Dominelli, L. (2000). The impact of globalization on social work in the UK, *European Journal of Social Work*, 3(2), pp. 95–108.
- Kut, S. (1988). Sosyal Hizmet Mesleği: Nitelikleri, Temel Unsurlar, Müdahale Yöntemleri (2. Baskı). Ankara.
- Lyons, K. ve May-Chahal, C. (2017). Glocal social work, *European Journal of Social Work*, 20: 1, 1-4, DOI: 10.1080/13691457.2017.1279253.
- Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER). Erişim Adresi: <http://shuder.org/Sayfa/etik-ilkeler1787> Erişim Tarihi: 08.11.2022.
- Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW). Erişim Adresi: <https://www.iassw-aiets.org/global-definition-of-social-work-review-of-the-global-definition/> Erişim Tarihi: 08.10.2022.
- Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW). (2014). *IFSW General Meeting and the IASSW General Assembly*, Melbourne. Erişim Adresi: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work> Erişim Tarihi: 11.11.2022.
- Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) (2018). Erişim Adresi: <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/> Erişim Tarihi: 08.10.2022.